

ORTAÖĞRETİM MANTIK

2. Ünite

1. Önerme en az iki terim ve bir bağdan oluşan, içinde en az bir yargı ve doğru ya da yanlış olmak üzere bir doğruluk değeri taşıyan cümlelerdir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi önerme niteliği taşımaktadır?

A) Ödevini yaptın mı?
B) Ah güzel İstanbul!
C) Hababam sınıfı sınıfta kaldı.
D) Umarım sevdiğin bir meslek edinirsin.
E) Canım kardeşim!

2. Bir kavramın yalnızca zihinde ne olduğunu veya ne anlama geldiğini gösteren tasarıma nelik denir. Bazı kavramların yalnızca neliği olabilirken, bazıları da hem neliğe hem gerçekliğe sahip olabilirler.

Buna göre aşağıdaki kavramlardan hangisinin neliği olmasına rağmen gerçekliği yoktur?

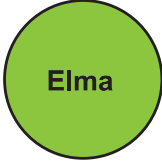
A) Yemek masası
B) Anka kuşu
C) Ankara kedisi
D) Güneş gözlüğü
E) Acem şalı

3. Cins, altında türlerin sıralandığı şeydir. Cins gerçeklikleri çeşitli olanlardan, "Bunlar nedir?" diye sorulduğunda verilen cevaptır. Tür ise cins altında sıralanan ve cinsin öz bakımından kendisine yüklediği şeydir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde cins - tür eşleşmesi yanlış verilmiştir?

	Cins	Tür
A)	Meyve	Elma
B)	Araba	Yarış arabası
C)	Bitki	Papatya
D)	Kartal	Yırtıcı kuş
E)	Tahıl	Buğday

4.

Verilen diyagramda kavramlar arasında aşağıdaki ilişkilerden hangisi vardır?

A) Eşitlik
B) Tam girişimlik
C) Ayrıklık
D) Eksik girişimlik
E) Benzerlik

5. İlinti, tanımlananın diğer türlerde ortak olan niteliklerini bildirir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi ilintiyle ilgili bir örnek <u>değildir</u>?

A) Top yuvarlaktır.
B) Kamyon taşıttır.
C) Kar beyazdır.
D) Köpek havlayandır.
E) Papağan kanatlıdır.

6. **Aşağıdaki önermelerden hangisi yargı sayısı bakımından bileşik bir önermedir?**

A) Üretim artarsa ekonomi büyür.
B) Dünya Güneş'in uydusudur.
C) Bütün bitkiler fotosentez yapar.
D) Öğretmen toplumun rehberidir.
E) Bütün martılar kuştur.

7.

Nelik: Bir kavramın dış dünyada karşılığı yoksa, kavram sadece zihinde ise bu kavramın sadece neliği vardır.	
Gerçeklik: Kavramın zihin dışında bireylerinin olmasıdır.	
Kimlik: Kavramın karşılığını dış dünyada "şudur" diye gösterebiliyorsak o kavramın kimliği vardır.	

Mantık dersi öğretmeni yukarıdaki açıklamaları yaptıktan sonra öğrencilerinden "saray, kuş, Topkapı, Anka kuşu, gönül sarayı, karga" kavramlarını nelik, gerçeklik ve kimliğine göre sınıflandırmasını istemiştir. (Değerlendirme 100 tam puan üzerinden yapılacaktır):

Nelik	Gerçeklik	Kimlik
Kuş (a)	Anka kuşu (b)	Karga (c)
Gönül sarayı (1)	Topkapı (2)	Saray (3)

Elif'in Cevap Kâğıdı

Buna göre Elif'in cevap kâğıdından 100 tam puan alabilmesi için aşağıdakilerden hangisi yapılmalıdır?

A) 1 ve 3 yer değiştirilmelidir.

B) c ve 3 yer değiştirilmelidir.

C) a ve b yer değiştirilmelidir.

D) a ve b kendi aralarında, 2 ve 3 kendi aralarında yer değiştirilmelidir.

E) a ve c kendi aralarında, 1 ve 3 kendi aralarında yer değiştirilmelidir.

8. Bir kavramın kapsadığı elemanlara onun kaplamı denir. İçlem ise bir kavramın kapsadığı bütün elemanların ortak özellikleridir. Bir kavramın kaplamı arttıkça içlemi azalır. Yani bir kavram daha fazla eleman kapsadıkça daha az ortak özellik barındırır. Genelden özele gidildikçe içlem, özelden genele gidildikçe de kaplam artar.

Örnek: Kardelen nergisgillerden, baharda çok erken çiçek açan ve eczacılıkta kullanılan soğansı bir bitkidir.

(Bitki → Soğansı bitki → Nergisgiller → Kardelen)

Buna göre örnekte verilen kavramların içlem ve kaplam durumları ile ilgili;

I. Bitki kavramı kaplamı en az olandır.

II. Kardelen kavramı içlemi en fazla olandır.

III. Nergisgillerin kaplamı bitkiden daha fazladır.

yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I.

B) Yalnız II.

C) I ve II.

D) I ve III.

E) II ve III.

9. Aşağıda kavram çeşitlerini ve örneklerini içeren bir tabloya yer verilmiştir:

SOMUT KAVRAM	Beyaz gül
SOYUT KAVRAM	I. ?
GENEL KAVRAM	Gezegen
TEKİL KAVRAM	II. ?
OLUMLU KAVRAM	Yetenekli
OLUMSUZ KAVRAM	III. ?

Tabloda boş bırakılan yerlere sırasıyla hangi kavramlar gelirse doğru şekilde tamamlanmış olur?

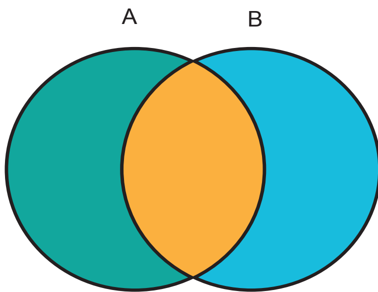
A) Beyaz karanfil – Mars – Tembel
B) Beyazlık – Jüpiter – Tembel
C) Akbaba – Jüpiter – Tembel
D) Beyazlık – Jüpiter – Yeteneksiz
E) Beyaz karanfil – Mars – Yeteneksiz

10. Özgülük başka türlerde bulunmayan, sadece bir türe özgü olan özelliklerdir. İlinti ise bir türün varlığı için zorunluluk içermeyen ve birçok tür de ortak olarak bulunan özelliklerdir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi insan kavramı için ilintiyi örneklendirir?

A) Okuyan
B) Duygulu
C) Tarih yazan
D) Kültür kuran
E) Akıllı

11. İki kavramdan her birinin, diğerinin bazı elemanlarını kapsadığı ilişki biçimi eksik girişimliktir.

Buna göre aşağıdaki hangi iki kavram arasında eksik girişimlik ilişkisi bulunmaktadır?

A) Güvercin – balık
B) İnsan – düşünen
C) Gül – çiçek
D) Öğrenci – erkek
E) Gümüş – maden

12. Klasik mantıkta nesne tanımları hem neliği hem gerçekliği olan kavramlar için yapılabilir. Bu tanımlar deney ve gözlemle denetlenebilen, evrensel ve genel geçerliliği olan tanımlardır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinin nesne tanımı yapılabilir?

A) Dev
B) Zaman
C) Üçgen
D) Pi sayısı
E) Su

13. Mantık dersinde öğretmen "önerme" konusunu öğrencilere anlattıktan sonra bir kontrol listesi dağıtır:

	İFADELER	Yargı bildirir.	Yargı bildirmez.	Yargı olumludur.	Yargı olumsuzdur.	Yargı sayısı
I.	Eyvah düşüyordum!	✓				1
II.	Yoksa sen hala o kitabı almadın mı?	✓				1
III.	Maymunlar düşünemezler.	✓			✓	1
IV.	Serçeler kanatlıdır ve canlıdır.	✓		✓		1

Emre'nin Cevap Kâğıdı

Buna göre Emre'nin cevap kâğıdında yanlış olan ifadelerle ilgili aşağıdaki çıkarımlardan hangisi <u>yapılamaz</u>?

A) I. ifade bir yargı bildirmediğinden dolayı önerme değildir.
B) III. ifade olumsuz bir yargı bildirdiğinden yargı sayısı 2 olmalıdır.
C) II. ifade bir yargı bildirmediğinden yargı sayısı belirlenemez.
D) IV. ifade yargı sayısı bakımından 2'dir.
E) IV. ifadede "ve" eklemi ile bağlanan her iki önerme olumludur.

14. Bir kavramın kapsadığı elemanlara onun kaplamı denir. İçlem ise bir kavramın kapsadığı bütün elemanların ortak özellikleridir. Genelden özele gidildikçe içlem, özelden genele gidildikçe de kaplam artar.

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisi <u>yanlıştır</u>?

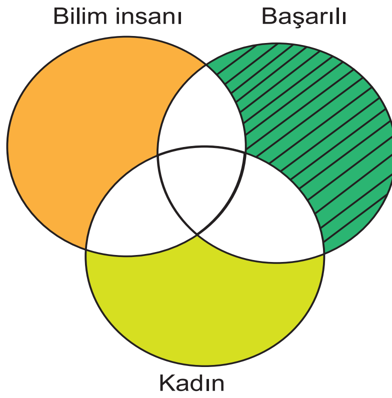
A) İçlemi en az olan kavram "varlık"tır.
B) Hayvan kavramı "varlık" ve "canlı" kavramlarının kaplamında yer alır.
C) "Koyun" kavramı içlemi en çok olan kavramdır.
D) "Varlık" kavramının içlemi "hayvan" kavramından çoktur.
E) "Canlı" kavramının kaplamı "otçul" kavramından daha fazladır.

15. İçlem-kaplam ancak tür-cins ilişkisi olan kavramlar arasında olur. Örneğin “dolap, pencere, kalem, kitap” kavramları arasında tür-cins ilişkisi olmadığı için içlem-kaplam ilişkisinden söz edilemez.

Buna göre aşağıdaki kavram ikililerinden hangisi arasında içlem-kaplam ilişkisi kurulabilir?

A) Kedi - karanfil
B) Bilim insanı - güneş
C) Canlı - kedi
D) Fil - boynuz
E) Limon - bardak

16. İki kavramdan her birinin, diğerinin bazı elemanlarını kapsadığı ilişki biçimi eksik girişimliktir.

Venn diyagramında taralı alanı ifade eden önerme aşağıdakilerden hangisidir?

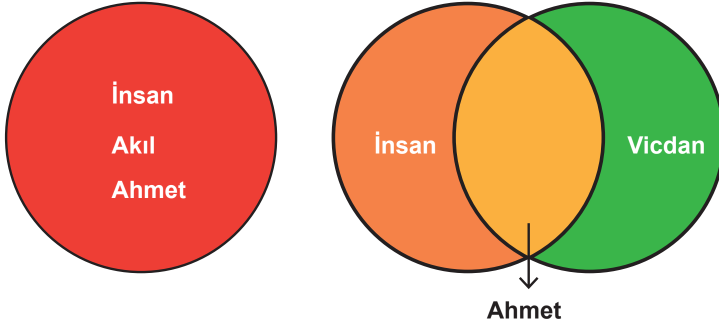
A) Bazı başarılılar ne kadındır ne de bilim insanıdır.
B) Bütün kadınlar başarılıdır.
C) Bazı başarılılar bilim insanıdır.
D) Bütün başarılılar hem kadındır hem bilim insanıdır.
E) Başarılı kadınlar bilim insanıdır.

17. Kelebek, sandalye, masa, papatya gibi kavramların hem neliği hem de gerçekliği; yani zihinde bu terimlere anlam kazandıran tasarımları ve bu tasarımlardan bağımsız varlıkları vardır. Fakat ejderha, Zümrüdüanka, dev gibi kavramların nelikleri varken gerçeklikleri yoktur.

Buna göre kavramlarda “nelik” **aşağıdakilerden hangisi ile ilgilidir?**

A) Dış dünyadaki karşılıkları ile
B) Bir kimliğe sahip olması ile
C) Yalnızca cins olması ile
D) Zihinde karşılık bulması ile
E) Tutarsız bir ifade içermesi ile

18.

1. Çıkarım	**2. Çıkarım**
Bütün insanlar akıllıdır. Ahmet de bir insandır. O hâlde Ahmet de akıllıdır.	Bazı insanlar vicdanlıdır. Ahmet de bir insandır. O hâlde Ahmet de vicdanlıdır.

Buna göre aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Kavramları gösteren diyagramlardan hareketle önermelerin nicelikleri belirlenebilir.
B) 1. çıkarımdaki insan ve akıllı kavramları birbirlerini bütünüyle kapsamaktadır.
C) 2. çıkarımdaki insan ve vicdanlı kavramlarının her biri diğerinin bazı elemanlarını kapsamaktadır.
D) 2. çıkarımda öncüllerin niteliğine uygun olmayan bir sonuca varılmıştır.
E) Her çıkarımda büyük, küçük ve orta terim bulunmaktadır.

19. Kavramlar arası ilişkilerden eşitlik ilişkisinin iki kavram arasında var olabilmesi için, kavramların her birinin diğerinin tüm bireylerini içine alması gerekir.

Buna göre aşağıdaki kavramlardan hangi ikisi arasında "eşitlik" **ilişkisi vardır?**

A) Baba – erkek
B) Anne – kadın
C) Sincap – hayvan
D) Ağaç – çam
E) İnsan – düşünen

20. Bir kavramın distrübütif olması demek insanlar grubunu ifade edip gruptaki bir bireyde gerçekleşmesi demektir.

Buna göre;

I. Meclis
II. Milletvekili
III. Ordu
IV. Polis

kavramlarından hangisi distrübütif bir kavramdır?

A) I ve II.   B)II ve III.   C)II ve IV.   D)I, II ve III.   E) I, II ve IV.

21. Eksik girişimlik; kavramlardan birisinin diğer kümenin veya kavramların tamamını değil de bir kısmını karşıladığı durumdur.

Buna göre kırmızı ile karanfil kavramları arasındaki ilişkinin eksik girişimlik ilişkisi olduğu biliniyorsa, aşağıdakilerden hangisi bu ilişkiyi ifade eder?

A) Her kırmızı karanfildir.
Her karanfil kırmızıdır.

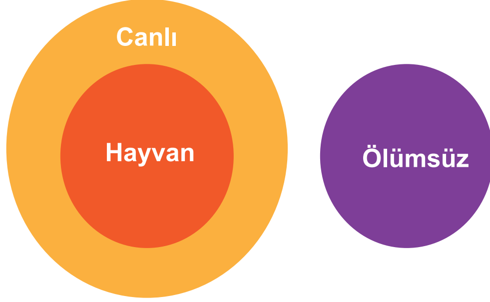
B) Hiçbir kırmızı olan karanfil değildir.
Her karanfil olan kırmızı olandır.

C) Her kırmızı olan karanfildir.
Bazı karanfiller kırmızıdır.

D) Hiçbir kırmızı olan karanfil değildir.
Hiçbir karanfil olan da kırmızı değildir.

E) Bazı kırmızı olanlar karanfildir.
Bazı karanfiller kırmızıdır.

22.

Bu venn diyagramını tümüyle açıklayan ifade aşağıdakilerden hangisidir?

A) Her canlı hayvandır. Hiçbir hayvan ölümsüz değildir.
B) Bazı hayvanlar canlıdır. Her canlı ölümlüdür.
C) Her hayvan canlıdır. Bazı canlılar ölümsüzdür.
D) Her hayvan canlıdır. Hiçbir canlı ölümsüz değildir.
E) Her canlı hayvandır. Hiçbir canlı ölümsüz değildir.

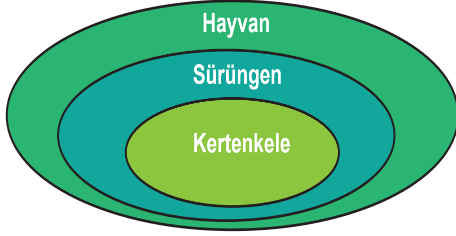
23. Tabloda tümel, tikel ve tekil kavramlara birer örnek verilmiştir.

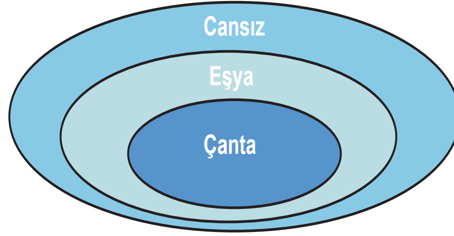
Tümel kavram	Her insan canlıdır.
Tikel kavram	Bazı canlılar insandır.
Tekil kavram	Ali canlıdır.

Buna göre verilen kavram türleri ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Tümel kavram içine aldığı bireylerin tamamını ifade eder.
B) Tekil kavram içine aldığı bireylerin bir kısmını ifade eder.
C) Tikel kavramlar ifade edilirken "bazı, kimi" gibi ifadeler kullanılır.
D) Tümel kavram ifade edilirken "bütün, her, hiçbir" gibi ifadelerle başlar.
E) Tekil kavramlar "bütün, bazı, her, kimi" gibi ifadelerle başlamazlar.

24.

1. Çıkarım	**2. Çıkarım**
Bütün kertenkeleler hayvandır.	----------------------
Kertenkele bir sürüngendir.	----------------------
O hâlde kertenkele de bir hayvandır.	----------------------

Verilen 1. çıkarımdan hareketle, 2. çıkarımın doğru şekli aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bütün çantalar cansızdır. Çanta bir eşyadır. O hâlde çanta da cansızdır.
B) Bütün çantalar cansızdır. Eşya cansızdır. O hâlde eşya da çantadır.
C) Bütün eşyalar çantadır. Çanta cansızdır. O hâlde çanta bir eşyadır.
D) Bütün cansızlar eşyadır. Bazı çantalar eşyadır. O hâlde bazı çantalar cansızdır.
E) Bazı eşyalar cansızdır. Bütün çantalar eşyadır. O hâlde bazı çantalar cansızdır.

25. Nesnelerin insan zihnindeki yansıma biçimi veya herhangi bir nesnenin zihindeki tasarımı kavramdır. Ancak kavramı imgeden (hayal) ayırt etmek gerekir. Kavram bir nesneye özgü genel nitelikler iken, imge kişiye özgü ve nesnenin özel niteliklerini içerir. Örneğin eğitim aldığımız okulu düşündüğümüzde onu rengiyle, görünüşüyle ve daha birçok özelliği ile zihnimizde canlandırmamız imge iken, “okul” kavramı geneldir ve içine tüm okulları alır.

Buna göre imge ve kavram ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) Her ikisi de nesneyi temsil ederler.
B) Kavram genelken, imge özeldir.
C) İmge, kavramın içleminde yer alır.
D) İmge kişiye özel niteliklere sahiptir.
E) Kavramlar nesnelerin zihinsel ve genel temsilleridir.

26. Klasik mantıkta benzeşime(analojiye) dayalı olarak ortaya çıkan mantıksal olasılık, kıyaslarda görülebilir. Bu tür kıyaslarda, öncüllere dayalı olarak olası muhtemel bir durum ifade edilir. Ayrıca tümevarımsal kıyas için de bu durum geçerlidir. Gözlemlenemeyen ancak öncüllerde gözlemlenen bir durumun, olasılığı üzerinden bir sonuca varılmaya çalışılır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinin sonucu olasılık değeri <u>taşımaz</u>?

A) Bütün balıklar canlıdır. Balina bir balıktır. O hâlde -----------
B) Dünya bir gezegendir ve üzerinde canlılar yaşar. Mars da bir gezegendir. O hâlde ----------
C) İstanbul bir metropoldür ve havası kirlidir. Kayserinin de havası kirlidir. O hâlde -----------
D) Buğra henüz bir haftalık bebektir. Bir haftalık bebekler emekleyemez. O hâlde ------------
E) Mehmet yardımseverdir. Yardımsever insanlar cömerttir. O hâlde ---------

27. Bir önermenin yüklemini oluşturan kavram öznenin bir bölümünü belirliyorsa yani kapsıyorsa bu önerme tikel bir önermedir.

Buna göre aşağıdaki önermelerden hangisi tikel bir önerme olamaz?

A) Hiçbir insan çalışmadan başarılı olamaz.
B) Bazı evler kerpiçtir.
C) Kimi bitki güzel kokar.
D) Birkaç öğrenci gözlüklüdür.
E) İnsanların bir bölümü duyarlı değildir.

28. Özgülük, bir türe ait özelliklerdir. İlinti ise bir özelliğin birden çok türe ait olmasıdır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi sırasıyla insan kavramı için özgülük ve ilintiye örnektir?

A) Uyumak - kültürlenmek
B) Değer üretmek - yüzmek
C) Yürümek - beslenmek
D) Hareket etmek - koşmak
E) Beslenmek - uçmak

29. Klasik mantıkta düz döndürme işlemi ile aynı zamanda önermenin eşdeğeri elde edilmektedir.

Buna göre “Bazı insanlar hoşgörülüdür.” **önermesinin eşdeğeri aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Bazı hoşgörülüler insandır.
B) Bazı hoşgörülüler insan değildir.
C) Tüm insanlar hoşgörülüdür.
D) Tüm hoşgörülüler insandır.
E) Tüm insanlar hoşgörülü değildir.

30.

Basit Önerme: İki terim ve bir bağdan oluşan önermelerdir. Bu tür önermeler tek bir yargı içerir.
Bileşik Önerme: En az iki basit önermenin bir önerme eklemi (ve, veya, ise, ancak ve ancak) ile birleşmesiyle oluşturulan yeni önermelerdir. Bu tür önermelerde birden çok yargı vardır.
Tümel Önerme: Bir önermenin yüklemini oluşturan kavram öznenin bütününü belirtiyorsa, kapsıyorsa bu önerme tümel önermedir.
Tikel Önerme: Bir önermenin yüklemini oluşturan kavram öznenin bir bölümünü belirtiyorsa, kapsıyorsa bu önerme tikel önermedir.
Olumlu Önerme: Bir önerme herhangi bir yargıda bulunurken bir özelliğin belirtilen varlıkta bulunduğunu gösteriyorsa bu önerme olumlu önermedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bileşik, tümel ve olumlu bir önermedir?

A) Bütün insan ve havyanlar yaşamak için suya ihtiyaç duyar.
B) Hiçbir insan bencil ve kötü değildir.
C) Bazı insanların sorgulama ve eleştirme yeterliliği daha çok gelişmiştir.
D) Kimi bitkiler zararlıdır.
E) Hiçbir insan aklının sınırlarını zorlamadıkça bilgiye erişemez.

31.
- Kollektif kavram bireyler gurubunu ifade edip grupta gerçekleşen kavramdır.
- Distrübitif kavram ise bireyler grubunu ifade edip bireyde gerçekleşen kavramdır.

Buna göre aşağıdaki kavram çiftlerinden hangisi sırasıyla kollektif ve distrübitif kavramı örneklendirir?

A) Futbolcu-takım
B) Milletvekili-meclis
C) Asker-ordu
D) İnsan-insanlık
E) Üniversite-öğrenci

32. Bazı insanlar öğretmendir.

Bazı öğretmenler sarışındır.

O hâlde bazı insanlar sarışındır.

Bu hatalı kıyasta aşağıdaki kıyas kurallarından hangisine uyulmamıştır?

A) İki tikel öncülden sonuç çıkmaz.
B) Öncüllerden birisi olumsuz ise sonuç da olumsuz olur.
C) Öncüllerden biri tikel ise sonuç tikel olur.
D) İki olumsuz öncülden sonuç çıkmaz.
E) Öncüller doğru ise sonuç yanlış olamaz.

33. Öğrencilerden kendilerine verilen kıyas kuralları ile ilgili birer örnek yazmaları istenmiştir:

KURAL	
Seda	İki olumlu önermeden olumsuz sonuç çıkmaz.
Betül	İki olumsuz önermeden sonuç çıkmaz.
Eren	Sonuçta bulunan terimlerin kaplamı, öncüllerde bulunan terimlerin kaplamını aşmamalıdır.
Elif	Öncüllerden biri olumsuz ise sonuç da olumsuz olur.
Derya	Öncüllerden biri tikel ise sonuç da tikel olur.

Buna göre aşağıdaki öğrencilerden hangisi kendisinden istenen kıyas kuralına uymamıştır?

A) Seda	B) Betül	C) Eren	D) Elif	E) Derya
Bütün mühendisler analitik düşünür. Buse bir mühendistir. O hâlde Buse de analitik düşünür.	Hiçbir papatya gül değildir. Bazı bitkiler papatya değildir. O hâlde bazı bitkiler gül değildir.	Bütün insanlar mutlu olmak ister. Begüm de bir insandır. O hâlde Begüm de mutlu olmak ister.	Hiçbir tutumlu israf etmez. Bazı insanlar tutumludur. O hâlde bazı insanlar israf etmez.	Bütün yaşlılar tecrübelidir. Bazı insanlar yaşlı değildir. O hâlde bazı insanlar tecrübeli değildir.

34. "Çiçek" genel bir kavramdır ve birçok varlığı içine alır. Örneğin gül, karanfil, kasımpatı, papatya vb. çiçek kavramının kaplamında yer alır. Çiçek kavramı kendi bünyesinde bitki olma, canlı olma, varlık olma gibi birçok genel özelliği de barındırır. Bu özelliklerde çiçek kavramının içlemidir. Kavram sınıflamasında genelden özele doğru gidildikçe içlem artar, kaplam azalır.

(Varlık → Canlı → Bitki → Çiçek → Papatya)

Bu parçadan hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Bir kavramın kendinde taşıdığı özellikler kavramın içlemidir.
B) Genel bir kavram olarak çiçek kavramı gül, karanfil gibi kavramları içine alır.
C) Çiçek kavramı kendinden daha genel olan bitki, canlı, varlık gibi kavramların içleminde yer alır.
D) Kaplam ve içlem ilişkisinde kavramlar arasında yer alan genellik-özellik sıralamasından yola çıkılır.
E) Çiçek kavramının kaplamı varlık kavramına göre daha fazladır.

35. Klasik mantıkta tanımın belirli koşulları vardır:

- Tanım tam olmalıdır.
- Tanım açık olmalıdır.
- Tanımda kısırdöngü olmamalıdır.
- Tanımlanan bir özne ile tanımlayan bir yüklemden oluşmalıdır.

Buna göre;

I. İnsan düşünen varlıktır.
II. Yapay zekâ bulanık mantığın ürünüdür.
III. Hayvan canlıdır.

hangilerinde tanım koşullarına uyulmadığı söylenebilir?

A) Yalnız I. B) Yalnız II. C) Yalnız III. D) I ve III. E) II ve III.

36. Aşağıdaki önermelerden hangisi yapı, nitelik veya nicelik bakımından diğerlerinden farklıdır?

A) Bütün insanlar iki ayaklıdır.
B) Bazı canlılar sürüngen değildir.
C) Birkaç öğrenci uzun boylu değildir.
D) Her canlı ölümlüdür.
E) Hiçbir hayvan fotosentez yapmaz.

37.

İkilem: Koşullu ve seçenekli önermelerin birleşmesinden oluşan kıyastır.
Koşullu Kıyas: İki veya daha çok basit önermenin koşul bildiren eklemlerle birbirine bağlanmasıyla oluşan kıyastır.
Ayrık Öncüllü Kıyas: Bu tür kıyaslarda en az bir öncül “veya, ya da, yahut” eklemi almıştır.

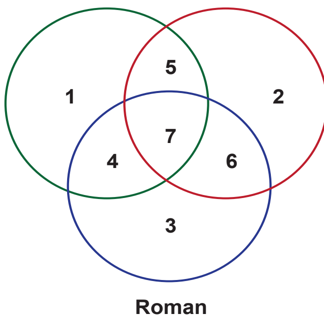
Buna göre;

Örnek 1	Örnek 2	Örnek 3
Çok okuyor ise kelime dağarcığı zengindir. Çok okuyor. O hâlde kelime dağarcığı zengindir.	Uykusuz kalarak projeyi bitirecek ya da proje yarına sarkacak. Uykusuz kalıp projeyi bitirecek. O hâlde proje yarına sarkmayacak.	Uygulama yaparsan işin tekniğini öğrenirsin ve gözlem yaparsan işin tekniğini öğrenirsin. Ya uygulama yaparsın ya da gözlem yaparsın. O hâlde işin tekniğini öğrenirsin.

örneklerde sırasıyla hangi kıyas türleri kullanılmıştır?

	Örnek 1	Örnek 2	Örnek 3
A)	Koşullu Kıyas	Ayrık Öncüllü Kıyas	İkilem
B)	Ayrık Öncüllü Kıyas	Koşullu Kıyas	İkilem
C)	Ayrık Öncüllü Kıyas	İkilem	Koşullu Kıyas
D)	Koşullu Kıyas	İkilem	Ayrık Öncüllü Kıyas
E)	İkilem	Koşullu Kıyas	Ayrık Öncüllü Kıyas

38.

Verilen diyagramda 4 ve 6 ile gösterilen alanları birlikte ifade eden önerme aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bazı romanlar romantik türdedir.
B) Bazı romanlar bilim kurgu türündedir.
C) Bazı romanlar hem bilim kurgu hem romantik türdedir.
D) Bazı romanlar ya bilim kurgu ya da romantik türdedir.
E) Bazı romanlar ne bilim kurgu ne romantik türdedir.

39. Derste kıyasın yapısını değerlendirmek için sunum hazırlayan Kadir, arkadaşlarına aşağıdaki bilgileri vermiştir:

- Kıyas; öncül adı verilen birden çok önermeyle sonuç adı verilen bir önerme arasında mantıkça geçerli bir ilişki kurmakla elde edilen bir çıkarım türüdür.
- Kıyasta en az üç önerme ve üç terim bulunur.
- Büyük terim, sonuç önermesinin yüklemi olan terimdir.
- Küçük terim sonuç önermesinin öznesi olan terimdir.
- Orta terim her iki öncülde tekrar edilen ve sonuçta yer almayan terimdir.
- Büyük terimi içine alan öncüle büyük önerme, küçük terimi içine alan öncüle küçük önerme denir.
- Büyük ve küçük terimi kapsayan önermeye de sonuç önermesi adı verilir.

Ardından bir örnek verip, örnekte yer alan büyük önerme, küçük önerme, orta terim, büyük terim ve küçük terimi sırasıyla tespit etmelerini istemiştir.

- Bütün gezginler farklı yerler keşfetmeyi sever.
- Can bir gezgindir.
- O hâlde Can da farklı yerler keşfetmeyi sever.

Buna göre Kadir'in aşağıdaki arkadaşlarından hangisinin değerlendirmesi doğrudur?

	Büyük Önerme	**Küçük Önerme**	**Orta Terim**	**Büyük Terim**	**Küçük Terim**
A) Deniz	sever	Can	Bütün gezginler farklı yerler keşfetmeyi sever.	Can bir gezgindir.	gezgin
B) Sinem	Can bir gezgindir	Bütün gezginler farklı yerler keşfetmeyi sever.	sever	gezgin	Can
C) Büşra	Bütün gezginler farklı yerler keşfetmeyi sever.	Can bir gezgindir.	gezgin	sever	Can
D) Fırat	Bütün gezginler farklı yerler keşfetmeyi sever.	Can bir gezgindir.	gezgin	Can	sever
E) Burkay	Can bir gezgindir.	Bütün gezginler farklı yerler keşfetmeyi sever.	sever	Can	gezgin

40.

Örnek 1	Örnek 2
Bütün bilim insanları akılcıdır. Bütün yasa ve genellemelere ulaşmaya çalışanlar bilim insanıdır. Bütün yasa ve genellemelere ulaşmaya çalışanlar akılcıdır. Bütün yasa ve genellemelere ulaşmaya çalışanlar akılcıdır. Bütün deney-gözlem yapanlar yasa ve genellemelere ulaşmaya çalışanlardır. Bütün deney ve gözlem yapanlar akılcıdır. Bütün deney ve gözlem yapanlar akılcıdır. Bütün olgucular deney ve gözlem yapanlardır. O hâlde bütün olgucular akılcıdır.	Bütün sanatçılar gibi o da engin bir hayal gücüne sahiptir.

I. Kesin Kıyas: Kıyasın sonucunun öncüllerde anlam bakımından bulunup şekil bakımından bulunmadığı kıyaslardır.
II. Zincirleme Kıyas: Art arda gelen birçok basit kıyastan meydana gelir. Birinci kıyasın sonucu onu takip eden kıyasın öncüllerinden biri olur.
III. Sorit: Zincirleme kıyasın bir türüdür. Kıyasın ortasındaki sonuç önermelerinin çıkarılması ile yapılır.
IV. Eksik Önermeli Kıyas: Öncüllerden birini veya sonucu saklı tutarak yani dile getirmeyerek yapılan kıyaslardır.

Verilen örnekler sırasıyla yukarıdaki kıyas türlerinden hangilerine karşılık gelmektedir?

A) I ve II. B) I ve III. C) II ve III. D) I ve IV. E) II ve IV.

41. Düz döndürme; önermelerin niteliğini ve doğruluk değerini değiştirmeden yüklemini özne, öznesini yüklem yapmaktır.

Önerme	**Düz Döndürmesi**
I. Hiçbir papatya canlı değildir.	Hiçbir canlı papatya değildir.
II. Bazı insanlar cömerttir.	Bazı cömertler insan değildir.
III. Bazı hayvanlar hasta değildir.	Bazı hasta olmayanlar hayvan olmayan değildir.

Yukarıda verilen önermelerden hangilerinin "düz döndürme"**si doğrudur?**

A) Yalnız I. B) Yalnız II. C) I ve II. D) I ve III. E) II ve III.

42. İki kavramdan her biri diğerinin tüm elemanlarını karşılıyorsa aralarında eşitlik ilişkisi vardır.

Buna göre verilen örnekteki eşitlik ilişkisini karşılayan önerme aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hiçbir köpek havlayan değildir, bazı havlayanlar köpektir.
B) Bütün köpekler havlayandır, bazı havlayanlar köpektir.
C) Bazı havlayanlar köpektir, bazı köpekler havlayandır.
D) Her köpek havlayandır, her havlayan köpektir.
E) Bazı havlayanlar köpektir, bütün köpekler havlayandır.

43. Çelişiklik özne ve yüklemi aynı olan iki önermenin hem nitelik (önermenin olumlu ya da olumsuz olması) hem nicelik (önermenin tikel ya da tümel olması) bakımından farklı olması durumudur.

Bu açıklamadan hareketle aşağıdakilerden hangisi "Bazı insanlar sporcudur." **önermesinin çelişiğidir?**

A) Bazı insanlar sporcu değildir.
B) Hiçbir insan sporcu değildir.
C) Bütün insanlar sporcudur.
D) Hiçbir sporcu olan insan değildir.
E) Bazı sporcu olanlar insan değildir.

44. Bütün insanlar ölümlüdür.

Ahmet insandır.

O hâlde Ahmet ölümlüdür.

Verilen kıyasın büyük terimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ahmet
B) Bütün
C) İnsan
D) Ölümlü
E) Bütün insanlar